

УДК 7:929:130.2(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2022-4-9>

Леся МИКУЛАНИНЕЦЬ

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти, Мукачівський державний університет, вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., Україна, 89600
ORCID: 0000-0002-6346-6532

Бібліографічний опис статті: Микуланинець, Л. (2022). Інтерпретація антропологічних ідей епохи в мистецькій біографії. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 67–72, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-4-9>

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ АНТРОПОЛОГІЧНИХ ІДЕЙ ЕПОХИ В МИСТЕЦЬКІЙ БІОГРАФІЇ

Стаття присвячена розгляду особливостей інтерпретації гуманістичних положень доби у життєписі креативної персони. Авторкою розкрито домінуючі топоси європейської цивілізації, доведено їх продуктивність для конструювання хронік сучасного митця, подолання актуальних викликів homo sapiens.

Мета дослідження – проаналізувати антропологічні погляди різних віків, виявити специфіку їх імплементації в біографії знакової персони, довести, що визначальні постулати попередніх епох можуть стати базою формування літопису майстра, сприяти вирішенню нагальних філантропічних квестів.

Методологічними засадами розвідки є комплекс підходів: культурологічний, системний, компаративний, аналітичний.

Наукова новизна – вперше національне мистецтвознавство представлено працею, де висвітлено стрижневі гуманістичні основи світової культури, експліковані хроніками метрів.

Висновки констатують: духовна ситуація сьогодення – кризова, тому потребує побудови суспільства, заснованого на аксіологічних підвалинах минулих періодів. Біографія – демонструє увагу до життєтворчості неординарної постаті. Античні зразки відображають ідеальну особистість, вона досягає співзвуччя розумного, ментального, тілесного. Середньовічні хроніки ілюструють христоцентричну орієнтацію індивідуума. Ренесансні взірці тлумачать осередком Всесвіту персону, облік якої поєднує високі моральні якості, фізичну досконалість. Філософія Просвітництва утворює раціональний тип особи, її літопис засвідчує вміння брати відповідальність за власне, суспільне буття. Романтизм опікується приватним єством, креативним початком героя, а життєпис ідеалізує персонажів, розкриває їх внутрішні інтенції. Індивідуальна історія модернізму посилює психологічну, документальну складову. Постмодерністський опис пропонує варіанти розв'язання антропологічних суперечностей доби, розуміє митця виразником провідних онтологічних тенденцій. Нинішня біографія вільна від догм, однак представлений герой вбирає фундаментальні концепти колишніх віків, ґрунтуючись на них, конструює унікальну світоконцепцію, здатну вирішити суперечності часу.

Ключові слова: антропологія, біографія, митець, європейська цивілізація, культура.

Lesia MYKULANYNETS

Candidate of Arts, Associate Professor of the Theory and Methods of Music Education Department, Mukachevo State University, str. Uzhgorodska, 26, Mukachevo, Transcarpathian region, Ukraine, 89600
ORCID: 0000-0002-6346-6532

To cite this article: Mykulanynets, L. (2022) Interpretacija antropologichnykh idej epokhy v mystecjkij bioghrafiji [The interpretation of anthropological ideas of the epoch in the artistic biography]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 67–72, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-4-9>

**THE INTERPRETATION OF ANTHROPOLOGICAL IDEAS OF THE EPOCH
IN THE ARTISTIC BIOGRAPHY**

The article is dedicated to considering the specifics of interpreting humanistic statements of the epoch in the creative personality's biography. The dominating toposes of European civilization have been revealed by the author and their productivity for constructing the contemporary artist's existence, as well as overcoming the homo sapiens topical challenges, were justified.

The research objective is to analyze anthropological views of different ages/centuries, to reveal the specifics of their implementation in the significant person's biography, as well as to prove the remarkable dogmas of the preceding epochs being able to become the basis for shaping the master's chronicle and to enhance the solution of current philanthropic questions.

The methodological basis of the research presupposes a complex of the following approaches: culture studies, systemic, comparative and analytical.

The scientific novelty lies in the fact that for the first time ever, national arts studies are introduced by the thesis throwing light on the key humanistic fundamentals of world culture being explicated by the master's chronicles.

The conclusions confirm the following: the contemporary spiritual issue is a crisis; thus, it requires social structuring based on axiological background of the previous historical periods. The biography demonstrates a focus on the unique profile's personal heritage. Ancient patterns reflect an image of an ideal personality reaching the harmonious combination of the intellectual, mental and corporal issues. The chronicles of the Middle Ages illustrate the Christianity-centric focus of an individual. The Renaissance patterns interpret the person as the Universe domain, the essence of which combines high moral qualities and physical perfection. The Enlightenment philosophy confirms the rational personality type, the chronicle witnessing the skill of taking responsibility for both personal and social being. The Romanticism interprets private existence and the character's creative initiative, while the biography idealizes the images and reveals their inner intentions. Individual history of the Modernism facilitates the psychological and documental constituents. The Postmodernism issue suggests the variations of solving anthropological controversy of the epoch and understands the master as the embodiment of key ontological tendencies. The contemporary biography is free of dogmas; however, the suggested character combines the fundamental concepts of the past centuries being based on them and constructing a unique world concept able of solving the contradictions of a period.

Key words: anthropology; biography; the artist; European civilization; culture.

Актуальність проблеми. Початок ХХІ століття ознаменувався трансформацією майже всіх сфер людської життєдіяльності. Вона – наслідок глобальних світових перетурбацій, що віддзеркалили філантропічну кризу. Гуманітаристика також відобразила зазначені процеси. Антропологічні категорії увійшли до її дискурсу, констатуючи буття людини в біографії. Протягом свого існування вказаний жанр змінювався, набував нових форм, виконував різноманітні суспільні функції, однак сталим залишалося – прагнення автора через літопис втілити ідеали доби. Тому нині актуальною є інтерпретація хронік креативної персони, оскільки це уможливило осмислити минуле, знайти мотивацію, ресурси подальшого цивілізаційного поступу homo sapiens.

Сучасна наукова думка фіксує сплеск персонології. Вчені вивчають багатогранні виміри життєпису: мистецтвознавчий (В. Бондарчук, У. Граб, Т. Росул та ін.), культурологічний (І. Голубович, О. Попович, С. Тишко та ін.), історичний (В. Менжулін, В. Попик, В. Чишко та ін.), психологічний (Р. Варнава, Н. Яковлева, Р. Яремко та ін.), соціологічний (В. Кутирнова, В. Онопрієнко, К. Склярєнко та ін.) й т.д. Студіюються типологічні особливості (В. Левченко, С. Ляшко, Т. Черкашина), методологічні база (Л. Логунова, І. Колесник, Н. Шарошкіна та ін.), способи конструювання, умови побутування (О. Злобіна, Л. Микуланинець, М. Тимошенко та ін.), усвідомлюється цивілізаційна місія (Л. Артамошкіна, О. Кривцун, С. Іконникова, та ін.) й т.д. Проте, незважаючи на помітні здобутки, назрілими є розвідки, котрі б освоїли домінуючі засади певного часу, відбитих у хроніках діяча.

Мета дослідження: проаналізувати антропологічні погляди різних віків, виявити специфіку їх імплементації в біографії знакової персони, довести, що визначальні постулати попередніх епох можуть стати базою формування літопису майстра, сприяти вирішенню нагальних філантропічних kwestій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Провідні гуманістичні ідеї людства закарбовані ще прадавньою міфологією, де божество, природа, особистість розумілися єдиними. Для античної світоглядної системи філантропічна проблематика – ключова. Грецькі любомудри, опановуючи єство індивідуума, досягли значних результатів, оскільки вивчали його натуру, соціальне, духовне призначення. Вислів Протагора – людина міра всіх речей став парадигмальним. Мислитель переніс акцент наукових пошуків від матеріальної сфери до ідеалістичної, збагнув вагомість сприйняття постаттю власного буття.

Представники натурфілософії (Фалес, Геракліт), розглядаючи космос, інтерпретували: роль постаті; способи віднайдення нею щастя, благочестя. Поворот спричинили переконання Сократа, котрий сутність персони пояснював концептами, яким вона служить. Розвинули засади вчителя Платон, згодом Аристотель. Останній, характеризуючи душевну складову особи, ввів термін «антропологія». Згідно поглядів вчених, особистість – розумне створіння, що знаходиться в гармонії з вищими силами, має здатність створювати свою онтологію, здобувати свободу. Майстри також означили окремі сторони її життєвого шляху, тим сими визначили духовні пріоритети, намітили призначення, гро-

мадську місію. Більшість принципів детерміновані у тогочасні біографічні описи.

Гене́за літопису датується V століття до н.е., а еллінський період є першою кульмінацією. Жанр – логічне продовження антропологічних опусів, оскільки теоретичні постулати отримують практичну експлікацію. На момент завершення зазначеної епохи біографія отримала неабияке поширення (виникають навіть збірники індивідуальних історій). Їх суб'єкти: вчені, полководці, знані мужі, християнські мученики, тобто люди, які виражали провідні ідеї часу. Вагомим було не точне портретування, а фіксація ідеальної моделі особистості. Таким чином античний літопис констатував антропологічний перелом європейської цивілізації.

Середньовіччя засвідчило наступну стадію розвитку гуманістичних поглядів. Терміном *anthropologia* маркували антропоморфні біблійні метафори, котрі вживалися означаючи різні аспекти Боготвілення. Християнські догмати, теоцентризм визначальні для усвідомлення понять віку. Людина інтерпретувалася творінням Господа, подібною Йому, наділеною абсолютною свободою. Безсмертна душа – вища цінність, а досягнення вічності – сенс існування.

Вказані засади спричинили філантропічний підйом Західної Європи, яскраво проявлений у XII столітті. Автори житій – переважно, монахи, ігумени, які експлікували жанр крізь призму християнства. Хроніки знакових постатей середньовіччя проповідують аскетизм, відречення від тілесності, досягнення бездоганності буття. Оповідь вибудовувалася таким чином, що реципієнт отримував практичні рекомендації здобуття духовного безсмертя. Антропологічний взірєць доби – святість через єдність з Богом. Літописи не тільки констатують можливість втілення цих підвалин, але й пропонують конкретні шляхи їх реалізації.

Відродження (особливо італійське) означилося гуманістичним поворотом, де центром світобудови постала людина. Прискіплива увага до діячів культури відобразилася у портретах (живописних, скульптурних), літературних життєписних студіях. Останні змальовують зовнішність, тип характеру. Це відповідало ідеалам *studia humanitatis*. Філантропічні роботи вказаного часу піднімаються питання, які торкаються долі окремого суб'єкта. Прикладом конструювання хронік слугують давньогрецькі,

давньоримські шаблони, котрі не копіювалися, подавалися крізь рефлексії письменників. Ренесанс представлений великою кількістю літописних зразків. Їх мета – фіксація характерного, нетипового в обліку людини. Буттєві описи включали тему самоосвіти (освоюючи праці філософів, теологів, поетичні тексти сучасників), доводилася думка: особистість еволюціонує докладаючи власні зусилля.

Даний вік проявляє ціннісне розуміння креативної практики. Починають формуватися біографії метрів, де автори (Дж. Вазарі, К. ван Мандера, Й. Зандрарта, Л. де Ланці) ідентифікують майстра, його техніку, підкреслюють особливу обдарованість героїв, зазначають їх вагомість для трансляції антропологічних вимірів доби.

Період від античності до Відродження – становлення та перша кульмінація життєписів. За переконанням одного із основоположників національної біографістики А.Л. Валевського, літописи демонструють модель впорядкованості, тобто намагаються зібрати, систематизувати, узагальнити наявну інформацію (реальну, придуману) про персонажа, й пояснення творця оповіді (Валевський, 1993). Твердження вченого допомагає не лише осмислити специфіку жанру, що в ці епохи максимально близька документальним хронікам, але і обґрунтувати провідну позицію нашої розвідки. Незважаючи на різні соціальні, політичні й т.д. катаклізми, особистість прагнула космічної злагодженості, гармонії, цілісності, реалізації онтологічного призначення.

Друга половина XVII – XVIII століття – доба Просвітництва. Вона означена поступом матеріальної й духовної сфер, посиленням значущості філантропічних питань. Секуляризація громадської свідомості позбавляє поняття «антропологія» усталеного теологічного тлумачення. Згідно поглядів тогочасних мислителів, вказана дефініція експлікується концепцією про людську сутність. Тобто персона деталізується через порівняння з матерією (Р. Декарт, Т. Гоббс, Ж. Ламетрі). І. Кант визначає термін: філософією, психологією, сумою буттєвого досвіду і внутрішніх інтенцій людини.

Заявлені зміни окреслили вимоги конструювання біографії. Канонізуються її певні догми: дослідницький інтерес направляється від фактів суспільного життя до висвітлення існування героя. При написанні тексту залучаються доку-

ментальні джерела (критично проаналізовані), увага надається різноманітним деталям обліку персонажа. Літопис просвітництва імплементують колізії між людиною, зовнішнім світом, чуттєвими ідеологічними потребами, розумом, стихійними силами. Вони виявляють мотивацію практики особи, при чому висновки автора ґрунтуються на відомостях, що неодноразово піддавалися перегляду, перевірці. Суб'єкти літописів – яскраві, вольові, інтелектуальні, цілеспрямовані, визначають вектори історичного, соціокультурного розвитку країни. Тут вбачаємо інтерпретацію засад доби, де центром громадських вболівань є сильна, пристрасна людина, яка заради блага народу готова пожертвувати своїми вигодами.

Змінює Просвітництво романтизм. Він формує нові, корегує вже устояні антропологічні координати, котрі вперше активно проявилися в Ренесансі. Кульмінації досягли провідні гуманістичні ідеали, що проповідувалися протягом функціонування європейської культури. Їх квінтесенція привела до експлікації особистості мікрокосмосом, здатним відобразити закладену гармонію всесвіту. Розробляючи вчення про Абсолют, фокусом своїх міркувань мислителі (Г.Ф. Гегель, І. Фіхте, Ф. Шеллінг) поставили персону. Її бутійний статус визначає самотність. Реальність розчарувала, тому натхнення для креативної діяльності черпає єднаючись з природою. Діячі ери запропонували продуктивну індивідуальну парадигму, згідно неї постать здатна будувати власні цивілізації.

Антропологічні доміанти XIX століття викликали розквіт персонологічного жанру. Популяризував його Шарль Огюстен Сент-Бйов – родоначальник біографічного методу. Мислитель вважав: для розуміння опусів слід детально студіювати повсякденність маєстро, коло спілкування, звички, епохальну ситуацію й т.д. Висунуті постулати сприяли підвищенню наукового рівня життєпису, він став трактуватися тотожним фігурі майстра.

Романтичні життєписи констатують конфлікт між індивідуумом і домінуючим громадським укладом. Посилюється суб'єктивні компоненти жанру, детально аналізується ментальність героя, складна рефлексія його буття. Науковий дискурс залучає велику кількість документального матеріалу (листи, спогади, авторські ремінісценції тощо). Вагома роль надається

ключовим (етапним) моментам онтології, виявленню їх значення на формування людини.

А.Л. Валевський зазначав: «біографії XVIII – XIX століть властива презумпція дзеркальності, яка визначила впевненість у відсутності яких-небудь трансформацій і деструкцій просторово-часових і ціннісно-сміслових вимірів індивідуальності в ході її текстуальної презентації; це також демонструє прагнення представити, окреслити номенклатуру причин (середовище і обставини життя) і за допомогою калькування зафіксувати відображення припущених причин на свій наслідок (вчинки, думки, поведінка персонажа), що складає процедуру пояснення» (Валевський, 1993, с. 55). Із представленої цитати робимо висновок, що хроніки зазначених епох імплементують гуманістичний образ епохи, прагнуть максимально точно відтворити бутійну тактику героя, показати неповторність інтегровану до типології ери.

XX століття – період докорінних змін майже всіх сфер практики індивідуума, зумовлених розвитком техніки, медицини, культури й т.д. Перетурбації, з одного боку, зауважили кризу європейської цивілізації, з іншого – актуалізували креативний потенціал персони. Багато філософів (М. Шелер, М. Бахтін, М. Хайдеггер та ін.) відмічали філантропічний поворот. Його змістом є: пошук нових методів мислення про особистість; усвідомлення персонології мета-антропологією; віднайдення опорних точок розуміння суб'єкта (турбота, відповідальність, життя, енергія й т.д.).

Проблема суб'єкта вирішується різноманітно, але домінуючі декілька. Перший – підбурений ніцшеанськими ідеями «смерті Бога», «надлюдини». Він розвиває облік самотньої, соціально відстороненої особи. Другий – ілюструє пріоритет свободи, творчості. Вказані підходи визначальні для осмислення сутності митця, останній найчастіше інтерпретується самотнім героєм, який віддаляється від громадськості, щоб заглибитися до власного мікрокосмосу.

Життєписний жанр відобразив гуманістичні перетворення модерну, з'явилась, так звана, «нова біографія». Її провідні засади: зацікавленість психологією персонажа, мотивами діяльності, креативними проявами, прагнення об'єктивності, опора в досвіді предтеч тощо. Зазначені трансформації стали відгуком-протестом на ідеалістично-панегіричний спосіб

подачі літописного матеріалу, що переважав у XIX столітті. Паралельно існує «традиційний» літопис, його типологічні різновиди спостерігаємо й нині.

Філантропічна проблематика другої половини XX століття, спричинена соціально-політичною невизначеністю, перевагою масової свідомості, загубленням етнічної, національної, культурної ідентичності. Перетурбації піддалося розуміння особистості загалом й митця, зокрема. С. Костючков відмічає: «постмодерна людина відкрита для всіх, сприймає світ як символічний простір, не маючи бажання проникнути в зміст речей, сутність явищ, інтерпретацію образів (уявлень) та значення символів, обираючи символічне, «ковзаючи» (тобто легке, не глибоке) буття» (Kostyuchov, 2018, p. 104).

Постмодерністська філософська парадигма, міксує витончене і вульгарне, фахове й аматорське, впливає на специфіку конструювання та побутування життєпису метра. Поступово жанр втрачає ознаки вузькопрофесійності. Увібравши найкращі здобутки минулих епох, біографія залучає до наукового дискурсу досягнення гуманітаристики, налагоджує міждисциплінарні контакти, інтегрує масштабний спектр відомостей. Дуже часто автор особистої історії пропонує лише певну інформацію з буття героя, а реципієнт, відповідно своєму кругозору, самостійно творить літопис. При такому підході не занадто важлива правдивість образу персонажа, вагомим є багатогранність його суб'єктивного тлумачення.

Трансляція філантропічних ідей хроніками діяча здійснюється синтезом парадигмальних категорій, котрі проходять крізь еволюцію людства. Це відбувається вивчаючи: моделі життєписів різних епох; взаємозв'язки між існуванням суб'єкта й соціокультурними процесами, залучених у персонологічний досвід homo sapiens.

XXI століття характеризується подальшим поступом біографістики. Літопис фіксує цивілі-

заційні зміни, антропоцентричність буття, рівноправність майстра й його надбань. Вказаний жанр постає певним ракурсом пізнання нинішньої гуманістичної картини.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дозволяє констатувати: духовна ситуація сьогодення – кризова, тому потребує побудови суспільства, заснованого на аксіологічних підвалинах минулих періодів. Біографія – демонструє увагу до життєтворчості неординарної постаті. Античні зразки відображають ідеальну особистість, вона досягає співзвуччя розумного, ментального, тілесного. Середньовічні хроніки ілюструють христоцентричну орієнтацію індивідуума. Ренесансні взірці тлумачать осередком Всесвіту персону, облік якої поєднує високі моральні якості, фізичну досконалість. Філософія Просвітництва утверджує раціональний тип особи, її літопис засвідчує вміння брати відповідальність за власне, суспільне буття. Романтизм опікується приватним еством, креативним початком героя, а життєпис ідеалізує персонажів, розкриває їх внутрішні інтенції. Індивідуальна історія модернізму посилює психологічну, документальну складову. Постмодерністський опис пропонує варіанти розв'язання антропологічних суперечностей доби, розуміє митця виразником провідних онтологічних тенденцій. Нинішня біографія вільна від догм, однак представлений герой вбирає фундаментальні концепти колишніх віків, ґрунтуючись на них, конструює унікальну світоконцепцію, здатну вирішити суперечності часу.

Дана розвідка не вичерпує всі аспекти зазначеної проблематики. Подальшого студіювання потребує філантропічна ситуація XXI століття, її відбиття в сучасних мистецтвознавчих літописах. Актуальним є осягнення гуманістичних засад доби через осмислення життєтворчості конкретного метра.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Валевский А.Л. (1993). Основания биографики. Киев: Наукова думка. 110 с.
2. Власова Т.І., Кривчик Г.Г. (2018). Рецепція біографічного методу в історико-антропологічних студіях. *Антропологічні виміри філософських досліджень*, 13, 156 – 165.
3. Kostyuchkov S.K. (2018). Different human images and anthropological colissions of post-modernism epoch: biophilosophical interpretation. *Антропологічні виміри філософських досліджень*, 13, 100–111.
4. Менжулін В.І. Історико-філософська біографістика: провідні тенденції та віхи становлення. *Наукові записки НаУКМА. Серія Філософія та релігієзнавство*. 2011. Т.115. С. 18 25.
5. Микуланинець Л.М. (2022). Відображення образу епохи в біографії митця. *Fine art and culture studies*, 1, 142–147.

6. Mykulanynets L.M. (2019). Image of humanin the postmodern epoch. *Anthropological measurements of philosophical research*, 16, 43–54.
7. Муратова О.В. Біографія як форма пізнання особистості митця: сутність, аспекти, інтерпретація. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2020 № 46 том 3. С. 94–97.
8. Попик В.І. Біографістика. (No date). Відновлено з: <http://biography.nbu.gov.ua/index.php/biografistika-j-in-biografika/59-biografistika>.
9. Тишко С. Шляхи культурологічних досліджень творчих біографій музикантів. *Київське музикознавство. Серія культурологія та мистецтвознавство*. 2019. №58. С. 79–90.
10. Черкашина Т.Ю. Художня біографія і біографічні мемуари: взаємонакладання дискурсів (на матеріалі художніх біографій французьких авторів). *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2015. Вип. 6. С. 139–148.

REFERENCES:

1. Valevskyi A.L. (1993). *Osnovanyia byohrafyky* [The basics of biographics]. Kyev: naukova dumka [in Ukrainian].
2. Vlasova, T.I., Kryvchyk, Gh.Gh. (2018). Recepcija bioghrafichnogho metodu v istoryko-antropologichnykh studijakh [The reception of biographic method in historical and anthropological studies]. *Antropologichni vymiry filososfsjkykh doslidzhenj*, 13, 156–165 [in Ukrainian].
3. Kostyuchkov, S.K. (2018). Different human images and anthropological colissions of post-modernism epoch: bio-philosophical interpretation. *Antropologichni vymiry filososfsjkykh doslidzhenj*, 13, 100 – 111 [in Ukrainian].
4. Menzhulin V. I. (2011). Istoryko-filosofsjka bioghrafistyka: providni tendenciji ta vikhy stanovlennja [Historical and philosophical biography: leading trends and milestones]. *Scientific notes of NaUKMA. Series Philosophy and Religious Studies*, Vol. 115, 18–25 [in Ukrainian].
5. Mykulanynets, L. (2021) Vidobrazhennia khudozhnoho obrazu epokhy v biohrafii myttsia [The reflection of the epoch's artistic image in an artist's biography]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 142–147 [in Ukrainian]. Doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-1-20>.
6. Mykulanynets, L.M. (2019). Image of humanin the postmodern epoch. *Anthropological measurements of philosophical research*, 16, 43–54 [in Ukrainian].
7. Muratova O. Bioghrafija jak forma piznannja osobystosti mytca: sutnistj, aspekty, interpretacija [Biography as a form of cognizing an artist's personality: the essence, aspects, and interpretations]. *Naukovyj visnyk Mizhnarodnogho ghumanitarnogho universytetu. Ser.: Filologhija*, 46, Vol. 3, 94–97 [in Ukrainian].
8. Popyk V.I. Bioghrafistyka [Biography]. (No date). Retrieved from <http://biography.nbu.gov.ua/index.php/biografistika-j-in-biografika/59-biografistika> [in Ukrainian].
9. Tyshko S. Shliakhy kulturolohichnykh doslidzhen tvorchykh biohrafii muzykantiv. [The ways of culture studies research of the musicians' artistic biographies]. *Kyiv musicology. Culture and arts studies series*. 2019, Nr 58, pp. 79–90 [in Ukrainian].
10. Cherkashyna T.Iu. Khudozhnia biohrafia i biohrafichni memuary: vzaiemonakladannia dyskursiv (na materialii khudozhnikh biohrafii frantsuzkykh avtoriv). [Artistic original biography and biography memoirs: the discourse interrelation (the case study of the French authors' artistic biographies)]. *World literature: poetics, mentality and spirituality*. 2015, 6, 139–148 [in Ukrainian].